

Lent vs. Bendell

Radicale structuurhervormingen of actief voorbereiden op sociale chaos? Dat is het fundamenteel discussiethema tussen klimaatbewuste activisten. Twee woordvoerders, twee kampen, twee klimaatbewegingen.

Hier kort samengevat: **Jeremy Lent versus Jem Bendell**.

Game over? Defaitisme.....	2
Geschiedenis: niet-lineair.....	3
Hoop.....	4
Klimaatspijbelaars.....	5
Tactiek.....	6
Kleinkinderen.....	6

Jeremy Lent: hoog tijd voor radicaal klimaatbeleid, of het loopt fout!	Jem Bendell: Het loopt sowieso fout, beter voorbereiden op 'Day After'!
Jeremy Lent, What Will You Say to Your Grandchildren? 9/4/2019	Jem Bendell, Responding to Green Positivity Critiques of Deep Adaptation 10/4/2019 (eerder: Deep Adaptation: A Map for Navigating Climate Tragedy 27/7/2018, samenvatting 19/3/2019: The Love in Deep Adaptation)
Gesteund door: Georges Monbiot , Nic Balthazar , Greta Thunberg, Groepen: Extinction Rebellion , Klimaatspijbelaars ,	Gesteund door: Guy McPherson , Groepen: Dark Mountain Project , maar cynisch genoeg ook deze vette ratten .
No one is coming to save us. Mass civil disobedience is essential to force a political response.	
<i>We leven in een tijd met wellicht drastische en dramatische veranderingen. Vergelijk het met 1940, toen het VK al zijn moed bijeenraapte om zich te verdedigen tegen Nazi-Duitsland.</i> <i>Regeringen blijven om de hete brij heen draaien. De afspraken binnen het Akkoord van Parijs zullen leiden tot 3°C opwarming, een bedreiging voor onze samenleving. En zelfs die afspraken komen ze niet na. De prognoses van het IPCC zijn veel te conservatief.</i>	De klimaatcrisis is (a) totaal en algemeen, het is geen specifieke "vijand" en (b) staat in tegenstelling tot een oorlog niet onder menselijke controle. Akkoord. IPCC werkt met consensus, vandaar. Het klimaatstelsel van de Aarde komt nu zelf in beweging.

Game over? Defaitisme

Mensen worden erg onrustig. Vreemd: enerzijds de mainstream media die de nakende catastrofe ontkennen, anderzijds meer en meer mensen vinden het al 'te laat' om de beschaving te redden. Met boeken zoals '[Onbewoonbare Aarde](#)' van David Wallace-Wells denken ze 'game over'. Dan wint het concept "**Deep Adaptation**" (Jem Bendell) veld: sociale chaos zou onvermijdelijk zijn, we kunnen ons beter voorbereiden op "onlusten, wetteloosheid en het einde van een normaal leven." Deep Adaptation analyseert correct, maar concludeert fout en gevaarlijk. Oproepen tot "voorbereiden op de chaos" in plaats van te focussen op structurele economische en politieke verandering kan een self-fulfilling prophecy worden. Je mag de aandacht niet afleiden van broodnodige sociale actie.

Klimaatchaos is slechts een symptoom van een veel bredere ecologische crisis: [regenwouden](#), [plasticafval](#), extinctie [van diersoorten](#), [van insecten](#).

Geleidelijke ingrepen zullen niet volstaan. Een CO2-taks, massaal desinvesteren in fossiele energie en investeren in zon en wind, zelfs een Green New Deal... het is ruim onvoldoende. Emissies [nemen nog toe](#), [de oliesector boomt](#), luchtvaart, vleesconsumptie groeien, de wereldeconomie zou [verdrievoudigen tegen 2060](#). Deze obsessie met groei, dit [gigantisch piramidespel](#) waarover men niet spreekt omdat de multinationals niet alleen de media in handen hebben, maar ook de meeste regeringen.

Het is Goed te begrijpen dat Deep Adaptation dan de handdoek in de ring gooit, en zich voorbereidt op sociale chaos.

Het is fout te zeggen dat het definitief "te laat" is, en chaos "onvermijdelijk". Misschien te laat voor de [monarchvlinder](#), of voor de meeste [koraalriffen](#). Te laat voor de - nu al talrijke - klimaatvluchtelingen, die nergens welkom zijn. Treuren om dit

Daar schuilt precies de denkfout: gaan we onze analyse van de realiteit verdringen uit vrees voor het effect ervan op het grote publiek? Misschien moeten we wat specifieker zijn: met "chaos" (collapse, instorting) bedoelen we "het wanordelijke einde van onze huidige manier van levensonderhoud, onderdak, veiligheid, welzijn, identiteit en waarden".

Maar ter zake: het klopt niet dat Deep Adaptation sociale actie verlamt, integendeel, zo blijkt uit studies in eco-psychologie. Mijn studenten werden juist radicaler, en in Frankrijk ontstond uit dit besef [een beweging](#) die ijvert voor meer voedselzekerheid en veerkracht. [In een artikel voor Extinction Rebellion](#) wijs ik trouwens op veranderingen die nodig zijn voor zowel radicale CO2-reducties als Deep Adaptation.

Inderdaad, maar klimaatchaos is niet zomaar een symptoom, het wordt de [doodgraver van onze voedselproductie](#).

Helemaal akkoord, behalve de conclusie "handdoek in de ring gooien". De eerste reactie van wanhoop kan nadien een sterke transformerende kracht worden, heb ik vastgesteld bij Deep Adaptation, waar een hele waaier aan [reacties](#) te zien is. Er zal trouwens niet veel politieke wil en actiebereidheid overblijven als we ons niet voorbereiden. Als de elektriciteit uitvalt in de winter, zullen de mensen niet opnieuw steenkool stoken?

Je hoeft het niet als "onvermijdelijk" te zien om Deep Adaptation te onderschrijven. Maar als je de komende chaos "waarschijnlijk" vindt in plaats van "onvermijdelijk", hoop je stiekem toch dat het niet zal gebeuren. Misschien is een "wat als" discussie zinvol, waarbij je gevoelens van wanhoop hun

verlies is verantwoord en noodzakelijk. Maar tegelijk moeten we actie voeren, niet toegeven aan een vals geloof in het onvermijdelijke.

Defaitisme roept bij mij een sterke afkeer op – ik ben immers opgegroeid in het naoorlogs Engeland. In de donkerste dagen van mei 1940 zag het er beroerd uit voor de Britten. Een compromis sluiten met Hitler leek “onvermijdelijk”, en werd bijna bezegeld [door de regering](#). Toen dat bekend raakte, liep er een koude rilling over mijn rug, want ik was Joods. Nadien werd me duidelijk dat ik wellicht mijn leven dankte aan die enkele moedige leiders die toen ingingen tegen de wanhoop, en een ogenschijnlijk hopeloos gevecht aangingen.

Geschiedenis: niet-lineair

Een les uit het verleden die telkens terugkomt, is dat de geschiedenis zelden in een rechte lijn evolueert, maar eerder in onverwachte bochten, die pas achteraf zinvol worden. Tarana Burke gebruikte jarenlang [de term "me too"](#) die pas veel later Harvey Weinstein vloerde en een hele beweging op gang bracht. De volgende beurscrash? Onvoorspelbaar, net als de beschavingscrisis.

Een tweede les uit niet-lineaire transformaties zoals vrouwenstemrecht of homohuwelijk, is dat die niet “uit zichzelf” gebeuren, maar uit de verbeterde strijd van een groep vastbesloten burgers die ondanks alles doorzetten, in een complexe maatschappij waar we uiteindelijk allemaal deel van uitmaken, of je dat nu wil of niet. En complexe systemen die instabiel worden, zijn veel [vatbaarder voor verandering](#). Kortom, wat we nu nodig hebben is Deep Transformation, niet Deep Adaptation.

De benarde situatie waar we in verkeren schreeuwt het uit, voor

transformerende werk laat doen.

Deep Adaptation is geen defaitisme, hooguit kan je het een “strategische terugtocht” noemen. Jeremy’s oproep om moed te tonen is hartverwarmend. En de vergelijking met de oorlog wint populariteit bij activisten, maar is misplaatst. Naarmate de maatschappij meer verstoord raakt door de gevolgen van snelle klimaatverandering, raken mensen angstig, en vatbaar voor verhalen over wie hier schuldig aan is, en hoe we vrijheden moeten opgeven om onszelf te redden. Klimaatactivisten die roepen dat we “moeten doen wat nodig is”, en “realistische” discussies moeten voeren over wie wel en niet kan gered worden, doen me vrezen voor een nieuw soort fascisme. Ik blijf gekant tegen mensen die de illusie voeden dat we klimaatverandering kunnen stoppen, als we maar de juiste mensen aan de macht helpen, “op welke manier ook”.

Klimaatverandering is heel anders dan vorige sociale revoluties: grotendeels onzichtbaar, zonder duidelijke “vijand” of politiek motief (onze hele beschaving draait op fossiele energie). We staan nu voor een niet-lineaire klimaatverandering waarover we geen macht (meer) hebben. De komende instorting kan er echter ook voor zorgen dat we de schade beperken, meer mensen redden van de hongerdood, iets uitvinden om de dooi van de Noordpool tegen te gaan, of de meltdown te vermijden van kerncentrales in falende staten. We kunnen leren voor elkaar te zorgen in tijden van rampspoed. Ik hoop inderdaad op een exponentiële transformatie in het menselijk bewustzijn, wanneer we onze benarde situatie niet langer ontkennen, en onze illusies van dominantie en vooruitgang opgeven.

Aan de oorsprong ligt ons waanidee dat we afgescheiden zijn van de natuur, en van elkaar. Daaruit ontwaken is een

ieder die het wil horen: willen we een minimaal leefbare planeet tegen de 2e helft van deze eeuw, dan moeten we het fundament van onze beschaving ombouwen, van één die is gebaseerd op rijkdom naar één die gebaseerd is op leven, [vaak omschreven als een Ecologische Beschaving](#). We moeten naar een wereldorde waarin de macht wordt teruggegeven aan het volk; waarin de excessen van multinationals en overheids corruptie worden ingedijkt; waar de waanzin van oneindige economische groei wordt ingeruild voor een rechtvaardige transitie naar een stabiele en rechtvaardige economie waarin mens en natuur kunnen gedijen.

Hoop

Lijkt je dat onwaarschijnlijk? Dat vind ik ook, maar 'waarschijnlijk' en 'onvermijdelijk' liggen wel ver uit elkaar. Rebecca Solnit schrijft in [Hope in the Dark](#) dat hoop geen prognose is. Zowel optimisme als pessimisme kan een reden zijn om op te geven, maar hoop gaat niet over het afwegen van kansen. Hoop is een actieve geestestoestand, het inzicht dat verandering niet-lineair is, onvoorspelbaar, en volgt uit bewust engagement.

Bendell verwerpt deze "hoop", en maakt [in zijn blog](#) een vergelijking met een terminale kankerpatiënt. Waarom zou zo iemand zijn laatste dagen doorbrengen "in ontkenning, angst en valse hoop, in plaats van het onvermijdelijke te aanvaarden en te genieten van de tijd die rest." Maar die vergelijking gaat niet op. Van terminale kanker kennen we de afloop, uit vele gelijkaardige gevallen. De situatie van onze beschaving is compleet anders, we hebben geen voorgaande. Als een dokter

bevrijding. Ons bevrijden van de politieke, monetaire en economische systemen die onze waanideeën vormgeven, is ook een prachtige doelstelling. Beide zijn belangrijk, of ze een materieel resultaat opleveren of niet. Maar we hebben geen behoefte aan sprookjes over een heilstaat op deze planeet. Zulke sprookjes kunnen zelfs contraproductief werken door te suggereren dat we dit enkel doen om het gewenste eindresultaat te bereiken. Laten we toch niet vergeten dat vele vorige beschavingen zijn ingestort, en dat vele hominiden intussen zijn uitgestorven. Wat is de bestemming van de mensheid in het licht van de eeuwigheid, met een Zon die ooit zal exploderen, op een planeet waar alle vorige hominiden zijn uitgestorven? Een "bloeiende beschaving" is altijd iets tijdelijks. Zodra we dat inzien, gaan we ons realiseren hoe bewust en bevrijd we in het heden kunnen leven, ook in tijden van tegenspoed.

Diep Adaptation heeft het liever over "radicale hoop" die begint met het opgeven van alle niet echt geloofwaardige verwachtingen, en streeft naar empathie en samenwerking in verschrikkelijke tijden. Maar hoe dan ook is zelfs radicale hoop ingegeven door onze angst voor een onbekende toekomst. Kunnen we niet beter "zonder hoop" leven, in het heden?

Opgeven? Onze beschaving, de mensheid, Moeder Aarde, dat zijn drie verschillende dingen. Onze beschaving heb ik opgegeven, en daarmee hoop ik de mensheid en Moeder Aarde beter te kunnen helpen. Jeremy wil deze beschaving niet opgeven; zelf vind ik dat ook niet prettig, maar zoals de zaken er voor staan... We hebben ook niet de luxe om te kunnen kiezen hoe we tegen de realiteit aankijken, die is er gewoon.

uw moeder zou zeggen “Deze kanker is uniek, we kunnen een behandeling toepassen, maar we zijn niet zeker dat het werkt”, zou u dan zeggen “laat maar zitten”? Ik geef niet zo gemakkelijk op voor Moeder Aarde.

Eigenlijk is de instorting [nu al een feit](#) op vele plaatsen, en de meest kwetsbaren zijn de eerste slachtoffers: de miljoenen [die alles verloren in de cycloon Idai](#), of in de nog altijd niet heropgebouwde gemeenschappen [in Puerto Rico](#). Of denk aan de tweeduizend jaar oude baobab-bomen [die massaal afsterven](#), de wereldwijde ecocide. We moeten alles doen wat we kunnen, in plaats van op te geven.

Er is nogal wat discussie over het helse verschil tussen 1.5° en 2.0° in klimaatopwarming, en nog meer tussen 2.5° and 3.0°. Zolang mensen risico lopen, en zolang diersoorten vechten voor overleving, is het nog niet te laat om nog meer rampen te voorkomen.

Klimaatpijbelars

De jonge generatie voelt dit intuïtief aan: Greta Thunberg [zei in Polen voor de VN](#) “je bent nooit te klein om het verschil te maken... bedenk dan wat we allemaal samen aankunnen, als we echt zouden willen.” Thunberg suggereerde ook dat haar kleinkinderen in 2078 zouden vragen “waarom jullie niets ondernamen toen het nog kon.” Dat is de morele kwestie waar we allemaal voor staan, nu. Ja, we kunnen nog iets doen. Voorjaar 2019 inspireerde Thunberg [meer dan een miljoen scholieren](#) die gingen spijbelen voor het klimaat.

Gelukkig is Bendell afgestapt van sommige argumenten van Deep Adaptation: hij steunde [Extinction Rebellion](#) (XR) in een 2018 campagne van [burgerlijke ongehoorzaamheid](#).

Sommige plaatsen zijn inderdaad al herleid tot rampgebieden. Vandaar dat meer en meer gepleit wordt (Wereldbank) voor aanpassing ([adaptatie](#)). Deep Adaptation pleit allerm minst voor onverschilligheid bij menselijk leed, integendeel. Maar helpen in het besef dat we ook zelf de dans niet zullen ontspringen.

Akkoord. Laten we dus voorkomen dat de mensheid vervalt in burgeroorlog en wereldoorlog, door ons dringend voor te bereiden op wat komen gaat. Zonder dat maken we de zaken erger, en zullen de emissies niet dalen. In oorlogen wordt heel wat fossiele energie verspild.

Hier schetst Jeremy toch een [karikatuur](#) door Deep Adaptation gelijk te stellen met inactie, en dat kan zelfs contraproductief werken. Education International, de wereldorganisatie van lerarenbonden, steunde de acties van scholieren, en pleitte voor een wijziging van het curriculum om hen voor te bereiden op die wankele toekomst. Maar het ziet ernaar uit dat de volwassenen op dat punt eerder een obstakel vormen.

Ik steunde Extinction Rebellion: enkele organisatoren in de Rebellion voelden zich gesterkt door mijn blog. Zij zien de instorting als waarschijnlijk of onvermijdelijk. Campagne voeren rond emissies wil nog niet zeggen dat je de instorting denkt te kunnen vermijden.

Niet onmogelijk, maar het zal de klimaatchaos niet stoppen. Het kan het effect verzachten, maar niet als we bang zijn om de toekomst te onderkennen, want dan zijn we niet in staat de juiste discussies te voeren of passende politieke initiatieven te

Tactiek

Uit [onderzoek is gebleken](#) dat zodra 3.5% van de bevolking zich serieus engageert in een geweldloze politieke massabeweging, zij altijd succes hebben. Dat zou betekenen 11.5 miljoen Amerikanen op straat, of 26 miljoen Europeanen. Daar zijn we lang niet aan toe, maar is het echt onmogelijk?

Ik ga niet wedden tegen [de mogelijkheden van de mensheid om zichzelf om te vormen](#) of [het regeneratievermogen van de natuur](#).

Kleinkinderen

XR plant een [wereldwijde week van directe actie](#) vanaf 15 april 2019. Het is een eerste stap naar een gecoördineerd internationaal burgerverzet tegen een systeem dat onze hoop voor de toekomst verwoest. Mogelijk wordt dat het begin van een van die historische U-turns. Ben je bereid je kleinkinderen in de ogen te kijken? Ik ook. Tot dan.

nemen.

Ik zou nergens op wedden.

Ik heb geen (klein)kinderen, en meer en meer mensen maken die keuze. Een Westers kind is de zwaarste bijdrage tot koolstofemissies die je kan maken. En welke toekomst hebben ze? Misschien zullen die kleinkinderen hun ouders aankijken met de vraag "waarom heb je me op de wereld gezet, toen je wist wat je wist?" Misschien lijden ze wel honger wanneer ze dat zeggen. Als je dit te dramatisch vindt, of provocerend, dan weiger je de situatie waar we voorstaan onder ogen te zien. En dat is mijn punt - mensen beoordelen deze kwestie in de mate waarin ze het aankunnen, in de mate waarin ze zich met hun eigen sterfelijkheid (kunnen) verzoenen. Vanuit een onbewuste angst voor de dood zijn discussies en initiatieven niet adequaat voor de situatie waarin we verkeren. Een pleidooi voor hoop kan mensen zich een tijdlang beter laten voelen. Tot de wanhoop toeslaat en ze zichzelf niet meer zijn. De reden waarom ik beroepshalve uitnodig de komende sociale chaos te accepteren, is om ertoe bij te dragen dat mensen hun talenten inzetten voor de huidige situatie die zoveel mensen niet onder ogen durven zien.

Jeremy Lent schreef een helder en welgemeend artikel over wat ik noem de "Green Positivity Critique". Het is een kritiek die

impliceert dat we de werkelijkheid bekijken op de manier waarop we die willen zien om onze actie te rechtvaardigen. Om die onlogische gedachtengang te camoufleren, beweren zij dat we de realiteit niet echt kunnen kennen, of precies weten wat de toekomst inhoudt. Dat is fundamenteel misleidend. Ons verlangen om emotionele pijn te vermijden, gaat ons dan leiden in onze keuze van modellen en verhalen. In eerste instantie kan een nakende sociale catastrofe een pijnlijker model zijn dan een ordelijke transformatie. Daarom zal deze "Green Positivity Critique" telkens weer opduiken, ook wanneer voedselprijzen omhoogschieten en de onrust om zich heen grijpt. Ik ga daarom de discussie stilaan afronden. Wil je meer weten, begin dan [hier](#).